

VERENIGINGSVERSLAGEN EN MEDEDELINGEN

NEDERLANDSE VERENIGING VOOR PARODONTOLOGIE

Samenstelling bestuur

Tijdens de ledenvergadering van de Nederlandse Vereniging voor Parodontologie op 24 februari 1973 is het bestuur als volgt samengesteld:

Dr. J. Hovinga:	voorzitter,
Dr. A. J. M. Plasschaert:	vice-voorzitter,
G. J. van Campen:	1e secretaris, Vinkenlaan 17a, Malden, telefoon: 08896-2594,
Prof. D. F. Veldkamp:	2e secretaris,
Dr. T. Pilot:	penningmeester,
A. H. Stolk:	assessor.

NEDERLANDSE VERENIGING VOOR SOCIALE TANDHEELKUNDE

Aankondiging Jaarvergadering op 3 mei 1973 te Utrecht

Op donderdag 3 mei 1973 zal door de Nederlandse Vereniging voor Sociale Tandheelkunde haar jaarlijkse Algemene Ledenvergadering worden belegd in het Jaarbeurs congres- en vergadercentrum aan het Jaarbeursplein te Utrecht.

Tijdens het openbare gedeelte van deze vergadering, waarvan de aanvangstijd is vastgesteld op 11.45 uur, zal de heer J. M. Beijerman, arts, Regionaal Geneeskundig Inspecteur van de Volksgezondheid in de provincie Noord-Brabant, een lezing houden onder de titel: „Gezondheidsvoorlichting en -opvoeding in het basisonderwijs”.

FEUILLETON

DE MERKWAARDIGE LOOPBAAN VAN GREENE VARDIMAN BLACK

Men wordt licht verleid tot de overtuiging, dat de man, die bijna 60 jaar na zijn dood in wereldwijde tandheelkundige kring nog wordt vereerd als de „father of modern dentistry”, zich al in zijn jeugd heeft moeten onderscheiden door leergierigheid, vlijt en dienovereenkomstig uitzonderlijke prestaties op school en aan de universiteit. In die overtuiging wordt men nog gesterkt door het aanschouwen van portretten van de bejaarde meester: het is het prototype van de laat-negentiende eeuwse eerbiedwaardige grijsaard, een ideale grootvader, compleet met schrandere, enigszins strenge en toch milde blik en lange zilverwitte baard, die peinzend op een in alle opzichten harmonisch ontwikkelde loopbaan terugziet.

Men wrijft zich dan echter wel even de ogen uit, wanneer men kennis neemt van de biografische bijzonderheden, die Hamilton B. G. Robinson, voormalig hoofdredacteur van de Journal of Dental Research en thans nog deken van het Tandheelkundig Instituut van de Universiteit van Missouri (Kansas) in de J.A.D.A. van mei 1972

aan de openbaarheid prijsgeeft: Black heeft nog geen twee jaar voorbereidend onderwijs genoten en heeft nooit een tandheelkundige opleiding, laat staan een universitaire, gevolgd. Was hij dan misschien een vertegenwoordiger van dat typisch Amerikaanse heldenras, vaak belichaamd in de doodarme krantenjongen, voor wie de luxe van een normale opvoeding niet was weggelegd, maar die zich door onvermoeibare eeroezucht en noeste ijver tot „de top” heeft weten op te werken? Geen sprake van. Greene (naar een doopsgezind predikant), Vardiman (naar een gouverneur van Georgia), werd in 1835 als vijfde zoon in het gezin Black te Scott County in Illinois geboren. Dat hij geen normale schoolopleiding volgde kwam eenvoudig omdat hij er geen zin in had. Hij was nl. lui en toonde geen speciale belangstelling in wat dan ook. Zijn enige bezigheid scheen wel te bestaan in het wat rondzwerven in de omgeving van zijn woonplaats en zijn ouders wisten dan ook niet goed wat zij met hem moesten beginnen.

Toen hij 17 jaar geworden was, besloten zij – naar verluidt onder het devies: „when one does not know what to do with a boy, make a doctor of him” – hem naar zijn 11 jaar oudere broer Thomas in Creighton (Ill.), te zenden. Deze oefende aldaar de geneeskunde uit, ofschoon hij daartoe (nog) niet de bevoegdheid bezat. Greene Vardiman kwam niettemin bij hem „in de leer”. Men krijgt echter geen hoge dunk van zijn vorderingen op geneeskundig gebied gedurende de twee en een half jaar dat hij bij zijn broer doorbracht, wanneer men weet, dat hij in die periode moest worden ingewijd in de problemen van het Latijn en dat hij bovendien nog de functies van winkelbediende en postbeambte vervulde.

Tijdens deze leertijd bracht hij in 1857 een paar weken door bij een zekere tandarts Speer, die was gevestigd in een naburige gemeente. De titel „tandarts” dient hier echter met een flinke korrel zout te worden genomen, want genoemde Speer had nooit in zijn leven zelfs maar een dental school bezocht. Doch dit alles was voor Black blijkbaar in het geheel geen beletsel om zich korte tijd daarna in zijn geboortestreek als tandarts te vestigen. Dat was in Winchester (Ill.) en niemand zal bij bestudering van zijn naamplaat „G. V. Black, Dentist” hebben kunnen vermoeden, dat het hier een man betrof, die in beroepskring een uitzonderlijke en blijvende roem zou verwerven. Voorlopig beperkte zijn activiteit zich geheel tot het uitoefenen van de praktijk. Tevens reisde hij naburige steden af, waar hij zittagen hield in herbergen en logementen. Dit alles zonder enige officiële opleiding te hebben genoten. Klaarblijkelijk kon dat in de dagen van Abraham Lincoln nog ongestraft.

Enkele jaren later, in 1862, nam hij als vrijwilliger dienst in het leger. Waarom hij daar niet een aanstelling zocht als tandarts, is niet bekend. Hij raakte echter gewond en bracht enige maanden in een militair hospitaal door. Het jaar daarop, na de dood van zijn vrouw, verhuisde hij naar Jacksonville (Ill.), waar hij zich associeerde met een zekere J. C. Cox, die zich overigens spoedig terugtrok. Jacksonville was toen een centrum van onderwijs en cultuur met 10.000 inwoners. Er waren ongeveer 15 artsen en 4 tandartsen. Een annonce in de Jacksonville Journal luidde in 1863:

BLACK AND COX
TEETH MOUNTED FROM ONE TO AN ENTIRE SET
ON GOLD, PLATINUM, SILVER OR VULCANITE BASE
ALSO TEETH FILLED AND CLEANED
OFFICE NORTH SIDE OF SQUARE
OVER GILLET'S CROCKERY STORE,
JACKSONVILLE, ILLINOIS

een tekst die in onze dagen ongetwijfeld op enige bezwaren in beroepskringen zou zijn gestuit.

Ondanks deze wat commercieel aandoende opzet was toch blijkbaar Black's belangstelling in de meer wetenschappelijke aspecten van de beroepsuitoefening ontwaakt, getuige het feit dat hij zich in de chemie begon te verdiepen. Een uitvloeisel van deze studie was, dat hij lachgas voor eigen gebruik ging samenstellen. Spoedig verscheen er dan ook een aankondiging in de plaatselijke krant van de volgende inhoud:

G. V. BLACK
DENTAL SURGEON
LAUGHING GAS USED FOR EXTRACTING TEETH
WITHOUT PAIN

In 1865 hertrouwde de jonge weduwnaar met een dochter uit een vooraanstaande familie in Jacksonville. Het echtpaar kocht daar een huis, waarin het gezin jarenlang zou wonen; het enige zontje uit het eerste huwelijk, tijdelijk opgevoed door de grootouders, kwam nu weer in het ouderlijke milieu terug. Uit dit tweede huwelijk werden overigens nog drie kinderen geboren, waaronder de in beroepskringen eveneens bekend geworden Arthur Black (geboren in 1870), die zijn vader later zou opvolgen als deken van de Northwestern University School of Dentistry.

De eenmaal gewekte belangstelling voor de filosofie van het vak werd steeds ruimer. Voorlopig kwam deze slechts tot uiting in populair-wetenschappelijke artikelen in de plaatselijke krant. Zij gingen over mondverzorging en Black verkondigde daarbij vaak zeer modern aandoende opvattingen. In de jaren 1868-1870 organiseerde hij een cursus scheikunde in zijn behandelkamer. Al spoedig nam Black een dominerende plaats als docent in en breidde het programma uit met de vakken anatomie en fysiologie. Hij vatte voorts de studie van de histologie en de pathologie op, waarbij hij zich bediende van een microscoop, die hij na veel loven en bieden van een ter plaatse gevestigde arts had overgenomen. Al spoedig stichtte hij een soort van histologisch genootschap, waarvan het ledental tot vijftien beperkt bleef. Hij had veel contact met artsen in zijn gebied en hij bestudeerde de door hemzelf vervaardigde coupes samen met een chirurg uit Jacksonville.

Inmiddels had zijn educatieve en publicistische begaafdheid ook in wijdere kring bekendheid gekregen. Reeds in 1867 was een bijdrage van zijn hand geplaatst in het eertijds befaamde tijdschrift *Dental Cosmos*; daarna, in 1869, publiceerde de *Missouri Dental Journal* het eerste van een lange reeks artikelen, die hij voor deze periodiek schreef. De eerste twee gingen over replantatie, resp. over de behandeling van de geëxponeerde pulpa. Daarmee was zijn roem blijkbaar al stevig gevestigd, want in 1870 werd de 34-jarige Black reeds benoemd tot hoogleraar in de pathologie aan het *Missouri Dental College* te St Louis. Om de week gaf hij daar twee dagen onderwijs. Klaarblijkelijk had de, als kind onmogelijk tot geregelde arbeid te brengen, jonge professor geleidelijk aan een enorme werkkraft ontwikkeld. Want niet allen hield hij naast zijn onderwijsstaak zijn praktijk in Jacksonville aan, maar ook stortte hij zich in het wetenschappelijk onderzoek, ontwierp nieuwe instrumenten en installatiestukken en bestudeerde de moderne medisch-biologische basisvakken. Wegens de dominante plaats van de Duitstalige literatuur in die dagen nam hij bovendien nog in de

avonduren Duitse les bij een Duits kledinghandelaar. In 1878 werd hem vanwege het *Missouri Dental College* – waar hij inmiddels al 8 jaar had gedoceerd – het erediploma D.D.S. verleend.

Bij een in 1877 tot stand gekomen regeling van medische bevoegdheden in de staat Illinois, werd aan niet-gegradueerden de verplichting tot het afleggen van een „state board“-examen opgelegd. Alleen zij die al meer dan tien jaar de praktijk (onbevoegd in feite dus) hadden uitgeoefend, werden van die verplichting vrijgesteld. Hoewel Black waarschijnlijk al sinds zijn „leertijd“ bij zijn broer Thomas tot op zekere hoogte geneeskunde had bedreven, verkoos hij aan dit examen deel te nemen. Hij gooide hoge ogen in de basisvakken en in de chirurgie, maar zijn cijfers voor verloskunde, gynaecologie en andere klinische vakken bleven enigszins onder de maat. Niettemin slaagde hij. Bij die gelegenheid verklaarde hij, dat hij de artsenpraktijk al gedurende 24 jaar had uitgeoefend zonder ooit colleges te hebben gelopen of in een ziekenhuis werkzaam te zijn geweest. Dit nam niet weg, dat het *Chicago Medical College* hem in 1884 het erediploma M.D. verleende.

In 1880 verbrak hij de banden met het *Missouri Dental College* (dat in 1892 tot de *Washington School of Dentistry* zou worden) en in 1883 werd hij hoogleraar in de pathologie van de *Chicago Dental Infirmary*, waar hij doceerde tot 1890. Van 1885 af was Chicago ook zijn woonplaats. Toen aldaar in 1891 de *Northwestern University Dental School* werd geopend, werd hij aan deze instelling tot hoogleraar in de pathologie benoemd. In 1897 werd hij er deken van, een functie, die hij tot zijn dood – 18 jaar later – zou bekleden.

Black toonde zich in zijn latere jaren steeds een ijverig onderzoeker, zowel in het laboratorium als in de kliniek. Hij was tevens een vruchtbaar auteur: niet zelden verschenen er in één jaar tijds diverse artikelen van zijn hand in verschillende tijdschriften. Zijn boeken waren meesterstukken. Als eerste mag worden genoemd „*The Formation of Poisons by Microorganisms*“ dat in 1884 verscheen. Het werd in 1887 gevolgd door het fraai geïllustreerde werk, getiteld „*Study of the Periosteum and Periodontal Membrane*“. In 1890 publiceerde hij zijn „*Dental Anatomy*“ en in 1910 zijn meest beroemde werk „*Operative Dentistry*“ in twee delen. Tenslotte verscheen in zijn laatste levensjaar „*Special Dental Pathology*“.

Black's vele bijdragen aan de vooruitgang van de tandheelkunde zijn stuk voor stuk van zóveel waarde, dat het moeilijk valt er een enkele van als de meest belangrijke aan te wijzen. De aandacht werd vooral getrokken door zijn onderzoekingen over amalgaam, dat hem – begrijpelijk – voor velerlei moeilijkheden stelde. Tegen 1886 had hij zijn eerste wetenschappelijk verantwoorde amalgaamvrijstel ontwikkeld. Hij weigerde echter er commercieel voordeel uit te trekken, ofschoon zulks in die dagen heel gebruikelijk was. Hij ijverde er trouwens ook voor dat tandheelkundige honoraria op diensten zouden worden afgestemd en niet op de gebruikte materialen, getuige zijn uitspraak: „*The idea of the amalgam as a cheap filling to be done in „any old way“ should be discarded forever.*“

Ook op het gebied van de preventie toonde Black zich een ware pionier. Reeds in 1891 publiceerde de *Dental Cosmos* zijn verhandeling over „*The Management of Enamel Margins*“, die het fundament vormde van het later zo beroemd geworden principe van

„extension for prevention”. Dit principe was gebaseerd op gedegen wetenschappelijke kennis en zorgvuldige klinische waarneming. Daaraan is het te danken dat het restaureren van gebitselementen van een systeemloos vullen evolueerde tot een zodanig kunstmatig herstel van het door cariës verloren gegane weefsel, dat de beste waarborgen werden verkregen van duurzaamheid bij de geringste kansen op recidief van de aandoening. Dat kon omdat Black een groot inzicht had verworven in de bacteriologie en de pathologie van het gebit en de andere mondweefsels. Dat laatste kwam ook tot uiting in zijn colleges over endodontie en parodontologie. Al in 1897 besteedde hij aandacht aan zaken als gingivectomie en hemisectie als therapie van parodontale aandoeningen. Zijn bewondering voor het werk van zijn tijdgenoten W. D. Miller, die indertijd in Berlijn werkte, en voor J. Leon Williams in Londen stak hij niet onder stoelen of banken. De bijna 80 jaren van zijn leven (hij stierf in 1915) omvatten een periode waarin Black van grote invloed was op de verheffing der tandheelkunde van een ambacht tot een beroep in dienst van de volksgezondheid. Hij mag dan een laatbloeiër zijn geweest, de erenamen „vader der moderne tandheelkunde” en „pionier van de preventieve tandheelkunde” zijn volkomen verdiend.

V.

Literatuur:

H. B. G. Robinson (1972): Greene Vardiman Black: America's pionier dental educator. J Am Dent Assoc 84: 940.

BINNENLAND

PROMOTIES

I. van der Waal

Op vrijdag 30 maart 1973 promoveerde collega I. van der Waal (Nieuw-Vennep) tot doctor in de geneeskunde aan de Vrije Universiteit te Amsterdam, op een proefschrift getiteld: „Het tongcarcinoom”.

Promotors waren Prof. Dr. R. Donner en Prof. Dr. W. A. M. van der Kwast, terwijl Dr. J. F. M. Delemarre als co-referent optrad.

H. Tideman

Op donderdag 5 april 1973 promoveerde collega H. Tideman (Arnhem) tot doctor in de geneeskunde aan de Universiteit van Amsterdam, op een proefschrift getiteld: „Vestibulum plastiek met het vrije mucosa transplantaat”.

Promotor was Prof. M. Hut, terwijl Dr. A. van den Hooff als co-referent optrad.

Het proefschrift werd als een artikelenserie gepubliceerd in dit Tijdschrift.